

PRIJEDLOG ZAKONA O ROKOVIMA ISPUNJENJA NOVČANIH OBVEZA,
S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

PRIJEDLOG ZAKONA O ROKOVIMA ISPUNJENJA NOVČANIH OBVEZA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o rokovima ispunjenja novčanih obveza sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Kao posljedica nepovoljnih odnosa u gospodarstvu izazvanih krizom plaćanja u poslovnim transakcijama među poduzetnicima odnosno između poduzetnika i osoba javnog prava uslijede kasnije nego što je uređeno ugovorom ili dobrim trgovačkim običajima te usprkos okolnosti uredne isporuke robe odnosno pružene usluge, mnogi ispostavljeni računi plaćaju se znatno nakon roka. Takva zakašnjela plaćanja negativno utječu na likvidnost i otežavaju financijsko upravljanje poduzetnika, utječu na njihovu konkurentnost i profitabilnost, a rizik takvih negativnih učinaka znatno je veći u razdobljima gospodarskog pada kada pristup financiranju postaje sve teži.

U cilju jačanja financijske discipline ovim Zakonom uređuju se rokovi ispunjenja novčanih obveza i pravne posljedice zakašnjenja s ispunjenjem novčane obveze. Na ostala pravila o ispunjenju (primjerice opća pravila o tome tko može ispuniti novčanu obvezu, o tome kome se može ispuniti novčana obveza, o troškovima ispunjenja, o mjestu ispunjenja, zateznu kamatu i sl.), odgovarajuće se primjenjuju odredbe Zakona o obveznim odnosima.

Novčane obveze čije se plaćanje uređuje ovim Zakonom jesu one koje su nastale iz ugovora što ih sklapaju poduzetnici među sobom u obavljaju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti, te iz ugovora sklopljenih između poduzetnika i osoba javnog prava.

Poduzetnici na koje se odnosi ovaj Zakon jesu svi oni koji se smatraju poduzetnicima kako ih uređuju porezni propisi, primjerice trgovačka društva, trgovci pojedinci, osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost i drugi kako je to uređeno poreznim propisima. Poduzetnicima su definirana i trgovačka društva koja su sektorski naručitelji temeljem propisa koji uređuju javnu nabavu, dakle trgovačka društva uređena člankom 6. Zakona o javnoj nabavi (Narodne novine, broj 90/11), a koji obavljaju jednu ili više djelatnosti koja je uređena člankom 107. do 112. toga Zakona. Navedeno znači kako se i na, primjerice HEP - Hrvatsku elektroprivredu ili HŽ - Hrvatske željeznice primjenjuju odredbe ovoga Zakona koje vrijede za poduzetnika.

Osobe javnoga prava jesu one koji su javni naručitelji kako su uređeni člankom 5. Zakona o javnoj nabavi i sektorski naručitelji koji nisu trgovačka društva i ne smatraju se poduzetnicima kako su definirani ovim Zakonom.

Ovim Zakonom predlaže se ograničavanje rokova plaćanja novčane obveze u ugovorima između poduzetnika u pravilu na 60 dana. Iznimka mogu biti okolnosti u kojima je dopuštena mogućnost ugovaranja rokova dužih od 60 dana, ukoliko takvo produljenje ne smije prouzročiti očiglednu neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika. U protivnom takva odredba smatrat će se ništetnom.

U ugovorima između poduzetnika i osoba javnog prava u kojemu je osoba javnog prava dužnik novčane obveze rok plaćanja novčane obveze jest do 30 dana. Međutim dopušten je rok ispunjenja od 60 dana u slučajevima kada su dužnici poduzetnici ili zavod koji provodi obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica područne (regionalne) samouprave ili grad, odnosno dopuštena su ista pravila određena za ugovore između poduzetnika. Na ovaj način svi oni koji djeluju na tržištu, i poduzetnici ali i osobe javnog prava, imaju jednake uvjete.

Predloženim Zakonom uređene su i pravne posljedice za ugovore koji nisu sastavljeni sukladno ovom Zakonu te se propisuje ništetnost odredbi ugovora kojima se isključuje, ograničava ili uvjetuje pravo vjerovnika na zatezne kamate za slučaj dužnikova zakašnjenja s ispunjenjem novčane obveze kao i onih kojima se određuje datum primitka računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu. Također, ništetne su i odredbe kojima se uređuje rok ispunjenja duži od rokova uređenih ovim Zakonom ako na temelju okolnosti slučaja, a posebice trgovačkih običaja i naravi predmeta obveze, proizlazi da je takvim ugovornim odredbama, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

Također, iako se ovdje uređuju odredbe koje se odnose na obvezne odnose u cilju jačanja financijske discipline predložene su odredbe koje uređuju nadzor nad provedbom ovoga Zakona kao i odredbe koje uređuju prekršaje poduzetnika i osoba javnog prava u slučajevima kada oni postupaju suprotno odredbama ovoga Zakona.

Ovaj Zakon predstavlja i prvi korak prema uređenju sukladno pravnoj stečevini Europske unije koje je planirano, zbog gospodarskih okolnosti, provesti postepeno.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona nije potrebno osigurati sredstva iz državnog proračuna.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Odredbom članka 159. Poslovnika Hrvatskog sabora propisana je mogućnost donošenja zakona i po hitnom postupku kada je to nužno radi sprječavanja ili otklanjanja većih poremećaja u gospodarstvu.

Budući se predloženim Zakonom uređuju rokovi plaćanja novčane obveze nastale iz ugovora što ih sklapaju poduzetnici među sobom u obavljaju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti, te ovih ugovora sklopljenih između poduzetnika i osoba javnog prava, kao jednog od uvjeta u rješavanju nelikvidnosti prouzrokovane kašnjenjima u plaćanju novčanih obveza i jačanju financijske discipline, predlaže se njegovo donošenje po hitnom postupku.

V. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA O ROKOVIMA ISPUNJENJA NOVČANIH OBVEZA

Tekst prijedloga ovoga Zakona dostavlja se u obliku Konačnog prijedloga Zakona u skladu s prijedlogom za provedbu hitnog postupka u postupku njegovog donošenja.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ROKOVIMA ISPUNJENJA NOVČANIH OBVEZA

Uvodne odredbe

Članak 1.

- (1) Ovim Zakonom uređuju se rokovi ispunjenja novčanih obveza i pravne posljedice zakašnjenja s ispunjenjem u cilju suzbijanja zakašnjenja s ispunjenjem novčanih obveza.
- (2) Novčane obveze, u smislu ovoga Zakona, jesu novčane obveze nastale temeljem:
- 1) ugovora što ih sklapaju poduzetnici među sobom u obavljaju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti (dalje u tekstu: ugovor među poduzetnicima), te
 - 2) ovih ugovora sklopljenih između poduzetnika i osoba javnog prava.
- (3) Poduzetnici, u smislu ovoga Zakona, jesu poduzetnici kako su uređeni poreznim propisima uključujući trgovačka društva koja su sektorski naručitelji kako su uređeni propisima o javnoj nabavi.
- (4) Osobe javnog prava, u smislu ovoga Zakona, jesu javni naručitelji kako su uređeni propisima o javnoj nabavi i sektorski naručitelji koji nisu poduzetnici iz stavka 3. ovoga članka.
- (5) Ako nije drugačije određeno ovim Zakonom na obvezne odnose iz ovoga Zakona primjenjuju se odredbe zakona koji uređuje obvezne odnose.

Rokovi ispunjenja novčanih obveza u ugovorima među poduzetnicima

Članak 2.

- (1) Ugovorom među poduzetnicima može se ugovoriti rok ispunjenja novčane obveze do 60 dana.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka može se ugovoriti i duži rok ispunjenja novčanih obveza.
- (3) Ako ugovorom među poduzetnicima nije ugovoren rok za ispunjenje novčane obveze, dužnik je dužan, bez potrebe da ga vjerovnik na to pozove, ispuniti novčanu obvezu u roku 30 dana.
- (4) Rok za ispunjenje novčane obveze iz stavka 3. ovoga članka počinje teći od:
- 1) dana kada je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu, ili
 - 2) dana kada je vjerovnik ispunio svoju obvezu, ako nije moguće sa sigurnošću utvrditi dan primitka računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu ili ako je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije nego li je vjerovnik ispunio svoju obvezu, ili
 - 3) dana proteka roka za pregled predmeta obveze, ako je ugovorom ili zakonom predviđen određeni rok za takav pregled, a dužnik je primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije proteka toga roka.
- (5) Rok za pregled predmeta obveze iz stavka 4. točke 3. ovoga članka ne može biti duži od 30 dana od dana primitka predmeta obveze, osim ako je iznimno ugovoren duži rok za pregled predmeta obveze.

**Rokovi ispunjenja novčanih obveza u ugovorima između
poduzetnika i osoba javnog prava
Članak 3.**

(1) Ugovorom između poduzetnika i osoba javnog prava u kojem je osoba javnog prava dužnik novčane obveze može se ugovoriti rok ispunjenja novčane obveze do 30 dana.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka ugovorom sklopljenim između poduzetnika i osoba javnog prava u kojem je osoba javnog prava dužnik novčane obveze može se ugovoriti i duži rok ispunjenja novčane obveze ali ne duži od 60 dana.

(3) Novčane obveze u ugovorima između poduzetnika i osoba javnog prava, a u kojima su poduzetnici ili zavod koji provodi obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstvena ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska, jedinica područne (regionalne) samouprave ili grad dužnici novčane obveze, ispunjavanju se sukladno odredbama članka 2. ovoga Zakona.

(4) Ako ugovorom između poduzetnika i osoba javnog prava nije ugovoren rok za ispunjenje novčane obveze, dužnik je dužan, bez potrebe da ga vjerovnik na to pozove, ispuniti novčanu obvezu u roku 30 dana.

(5) Rok za ispunjenje novčane obveze iz stavka 4. ovoga članka počinje teći od dana određenog člankom 2. stavkom 4. ovoga Zakona.

(6) U ugovorima iz stavka 1. do 4. ovoga članka na rok za pregled predmeta obveze primjenjuje se odredba članka 2. stavka 5. ovoga Zakona.

**Ništetnost pojedinih ugovornih odredbi
Članak 4.**

(1) Ništetna je odredba ugovora iz članka 1. stavka 2. ovoga Zakona kojom se isključuje, ograničava ili uvjetuje pravo vjerovnika na zatezne kamate za slučaj dužnikova zakašnjenja s ispunjenjem novčane obveze.

(2) Ništetna je odredba ugovora iz članka 1. stavka 2. točke 2. ovoga Zakona kojom se određuje datum primitka računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu.

(3) Ništetna je odredba ugovora iz članka 3. stavka 2. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok ispunjenja novčane obveze duži od 60 dana.

(4) Ništetna je odredba ugovora:

- 1) iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok ispunjenja novčane obveze duži od 60 dana,
- 2) iz članka 2. stavka 5. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok za pregled predmeta obveze duži od 30 dana,
- 3) iz članka 3. stavka 2. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok ispunjenja novčane obveze duži od 30 dana,
- 4) iz članka 3. stavka 3. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok ispunjenja novčane obveze duži od 60 dana,
- 5) iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona kojom je ugovoren rok za pregled predmeta obveze duži od 30 dana

ako na temelju okolnosti slučaja, a posebno trgovačkih običaja i naravi predmeta obveze, proizlazi da je takvom ugovornom odredbom, suprotno načelu savjesnosti i poštenja,

prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

(5) Prilikom ocjene je li odredba ugovora iz stavka 4. ovoga članka ništetna, uzet će se, između ostalog, u obzir jesu li postojali opravdani razlozi za odstupanje od rokova ispunjenja novčanih obveza propisanih ovim Zakonom.

Nadzor provedbe **Članak 5.**

Provedbu ovoga Zakona kod poduzetnika i osoba javnog prava nadzire Financijska policija.

Prekršajne odredbe **Članak 6.**

(1) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 1.000.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj dužnik koji ne ispuni novčanu obvezu u rokovima određenim sukladno ovom Zakonu.

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.000,00 do 50.000,00 kuna odgovorna osoba dužnika.

Zastara prekršajnog postupka **Članak 7.**

(1) Prekršajni postupak za prekršaj utvrđen ovim Zakonom ne može se pokrenuti nakon isteka roka od tri godine od dana počinjenja prekršaja uređenih ovim Zakonom.

(2) Zastara se prekida svakom radnjom nadležnog tijela poduzetom radi gonjenja počinitelja prekršaja. Poslije svakog prekida počinje ponovno teći zastara, ali prekršajni se postupak ni u kojem slučaju ne može voditi nakon isteka dvostrukog vremena određenog u stavku 1. ovoga članka.

Prijelazne i završne odredbe **Članak 8.**

Odredbe ovoga Zakona neće se primjenjivati na obvezne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Prestanak važenja pojedinih odredbi zakona **Članak 9.**

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti članak 174. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, broj 35/05 i 41/08).

Stupanje na snagu **Članak 10.**

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. siječnja 2012. godine.

VI. OBRAZLOŽENJE TEKSTA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Uz članak 1.

Odredbama ovoga članka određuje se predmet ovoga Zakona i definiraju se obveznici njegove primjene. Novčane obveze čije se plaćanje uređuje ovim Zakona jesu one koje su nastale iz ugovora što ih sklapaju poduzetnici među sobom u obavljaju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti, te ovih ugovora sklopljenih između poduzetnika i osoba javnog prava.

Također, odredbama ovoga članka definirani su poduzetnici na koje se odnosi ovaj Zakon, a to su svi oni koji se smatraju poduzetnicima kako ih uređuju porezni propisi, primjerice trgovačka društva, trgovci pojedinci, osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost i drugi kako je to uređeno poreznim propisima.

Poduzetnicima su definirana i trgovačka društva koja su sektorski naručitelji temeljem propisa koji uređuju javnu nabavu, dakle trgovačka društva uređena člankom 6. Zakona o javnoj nabavi (Narodne novine, broj 90/11), a koji obavljaju jednu ili više djelatnosti koja je uređena člankom 107. do 112. toga Zakona. Navedeno znači kako se i na, primjerice HEP - Hrvatsku elektroprivredu ili HŽ - Hrvatske željeznice primjenjuju odredbe ovoga Zakona koje vrijede za poduzetnika.

Osobe javnoga prava jesu one koji su javni naručitelji kako su uređeni člankom 5. Zakona o javnoj nabavi i sektorski naručitelji koji nisu trgovačka društva i ne smatraju se poduzetnicima kako su definirani ovim Zakonom.

Uz članak 2. i 3.

Odredbama ovih članaka uređuju se rokovi ispunjenja novčane obveze.

Predlaže se da se novčane obveze u ugovorima među poduzetnicima ispune u roku do 60 dana. Iznimno, može se ugovoriti i duži rok ali taj rok ne smije biti ništetan kako je predloženo u članku 4. ovoga Zakona odnosno to produljenje roka ne smije prouzročiti očiglednu neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

U slučaju plaćanja novčane obveze u ugovorima između poduzetnika i osoba javnog prava u kojemu je osoba javnog prava dužnik novčane obveze određen je rok za ispunjenje novčane obveze do 30 dana, a iznimno i duži rok ali ne duži od 60 dana i to produljenje roka ne smije prouzročiti očiglednu neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika novčane obveze. U slučajevima kada je poduzetnik dužnik novčane obveze dopuštena je primjena rokova koja vrijedi za ugovore među poduzetnicima, a isto vrijedi i kada je dužnik novčane obveze zavod koji provodi obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica područne (regionalne) samouprave ili grad.

Ako rokovi plaćanja u ugovorima među poduzetnicima ili u ugovorima između poduzetnika i osoba javnog prava nisu ugovoreni određeno je kako se novčana obveza plaća u roku 30 dana koji se počinje računati ili od primitka računa, ili od ispunjenja obveze vjerovnika iz ugovora, ili od dana proteka roka ako je ugovoren pregled isporučenog predmeta obveze, a dužnik je primio i račun. Međutim, rok za taj pregled ne smije trajati duže od 30 dana.

Uz članak 4.

Ovim se člankom uređuje ništetnost pojedinih odredbi ugovora u cilju zaštite vjerovnika iz tih ugovora. Ovim se Zakonom uređuje kako su ništetni ugovori kojima se isključuje, ograničava ili uvjetuje pravo vjerovnika na zatezne kamate u slučaju dužnikova zakašnjenja s ispunjenjem novčane obveze. Na samu zateznu kamatu dalje se odgovarajuće primjenjuju odredbe Zakona o obveznim odnosima. Također, ništetna je i odredba ugovora kojom se određuje datum primitka računa te svako produženje rokova koji su uređeni ovim Zakonom ako je prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

Uz članak 5. do 7.

U cilju jačanja financijske discipline ovim člancima uređene su odredbe koje propisuju nadzor provedbe ovoga Zakona kod obveznika primjene te je određeno kako taj nadzor provodi Financijska policija. Za dužnike koji ne ispunje novčane obveze u rokovima sukladno ovom Zakonu propisane su novčane kazne u rasponu od 10.000,00 kuna do 1.000.000,00 kuna, a za odgovorne osobe dužnika u rasponu od 1.000,00 kuna do 50.000,00 kuna. Također, uređena je i zastara pokretanja prekršajnog na način da se prekršajni postupak ne može pokrenuti nakon proteka tri godine od dana počinjenja prekršaja odnosno ni u kojem slučaju na može se voditi nakon isteka šest godina do toga dana.

Uz članak 8.

Ovim se člankom, a radi jasne i precizne primjene odredbi ovoga Zakona u praksi, uređuje postupanje s ugovorima između poduzetnika i osoba javnog prava sklopljenih prije stupanja na snagu ovoga Zakona na način da se ovaj Zakon neće primjenjivati na ugovore među poduzetnicima te ugovore između poduzetnika i osoba javnog prava koji su sklopljeni prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Uz članak 9.

Kako je ovim Zakonom uređeno pitanje rokova plaćanja novčane obveze i ništetnosti pojedinih odredbi iz ugovora što ih sklapaju poduzetnici među sobom u obavljaju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti, te ovih ugovora sklopljenih između poduzetnika i osoba javnog prava nužno je ova pitanja koja su djelomično uređena u članku 174. Zakona o obveznim odnosima staviti izvan snage.

Uz članak 10.

Odredbama ovoga članka uređuje se stupanje na snagu ovoga Zakona te se predlaže da Zakona stupi na snagu 01. siječnja 2012. iz razloga jer ovaj datum predstavlja početak poslovne godine obveznika primjene ovoga Zakona.